

Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: HE 121/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Kiitän mahdollisuudesta antaa eduskunnan talousvaliokunnalle lausunto koskien jakeluvelvoitelain muuttamista. Oma asiantuntemukseni kattaa ilmastomuutoksen hillinnän joustomekanismit, joten keskityn lausunnossani joustomekanismia koskeviin huomioihin.

Yleisiä huomioita

Pidän joustomekanismia lähtökohtaisesti tervetulleena toimenä, jolla voi parhaimmillaan edistää kotimaisten ilmastotoimien kustannustehokkuutta ja hyödyntää yksityissektorin osaamista ja innovaatiota ilmastotoimien potentiaalin ja kustannusten kartoittamiseen, toimien toteuttamiseen ja kansallisten ilmastotavoitteiden täyttämiseen.

Joustomekanismin vaikuttavuuden kannalta pidän ratkaisevan tärkeänä, että mekanismin puitteissa hyväksytään ainoastaan luotettavasti laskettuja, lisäisiä ja pysyviä päästövähennyksiä tai hiilenpoistoja (jäljempänä ”hillintätuloksia”), jotka on riippumattomasti todennettu. Tällöin ne tuottaisivat biopolttoaineiden jakelua vastaavan ilmastovaikutuksen.

Joustomekanismin puitteissa hyväksytyjen hillintätulosten kriteereihin tulisi lisätä, että **hillintätulosten vaikutusten tulee näkyä kansallisessa kasvihuonekaasu-inventaariossa ja ne tulee laskea Suomen taakanjako(- tai maankäyttö)sektorin tavoitteiden täyttämiseen**. Hillintätulosten laskentamenetelmät eivät välttämättä kaikilta osin ole yhdenmukaisia kansallisten inventaariomenetelmien kanssa.

Laissa olisi hyvä mainita päästövähennemien lisäksi myös **hiilenpoistot**. Tämä mahdollistaisi kriteerit täyttävien hiilenpoistojen tuottamisen ainakin maankäyttösektorilla. Nykyiset taakanjakosektorin tavoitteet kattavat vain päästöjen vähentämisen eivätkä siis koske hiilenpoistojen lisäämistä.

Kokemukseni mukaan hillintätulosten laadun varmistaminen on mahdollista mutta haastavaa. Se edellyttää olemassa olevien kokemusten ja menetelmien hyödyntämistä soveltuvien osien ja menetelmien räätälöimistä Suomen olosuhteisiin. Tämä puolestaan edellyttää erityisosaamista ja asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Kannatan kaksinkertaisen päästövähennemän vaatimusta, joka ilmastovaikutuksen vahvistamisen lisäksi toimii puskurina heikkolaatuisten hillintätulosten varalta.

Hillintätulosten laadunvarmistukseen liittyviä huomioita

Hillintätulosten laadunvarmistuksen toimeenpanoon liittyy kokemukseni mukaan haasteita ja riskejä, jotka voivat toteutuessaan heikentää mekanismin tosiasiallisia ilmastohyötyjä ja vaikuttavuutta ilmastotavoitteen täyttämisessä.

Lisäisyyden ja perusuran arvioimisessa tärkeää mutta haastavaa on nykyisen ja suunnitteilla olevan sääntelyn asianmukainen huomioiminen (esim. taakanjakosektorin ETS2). Pysyvyyssriskejä on erityisesti monilla maatalouteen ja maankäyttöön liittyvillä toimilla eikä niiden hallintaan ole helppoja ratkaisuja. Maailmalla on jo kehitetty suuri määrä laskentamenetelmiä. Ne eivät kuitenkaan välttämättä sovellu sellaisenaan Suomen olosuhteisiin ja/tai niitä ei välttämättä pidetä kaikilta osin luotettavina. Edes EU:n hiilenpoistojen ja hiiliviljelyn sertifiointikehikon puitteissa hyväksytyt laskentamenetelmät eivät välttämättä kaikilta osin vastaa joustomekanismin kriteerejä esim. pysyvyyden osalta. Nämä menetelmät ovat vielä kehitteillä ja niiden hyväksyminen alkanee vuonna 2025.

Jotta joustomekanismi auttaisi Suomea täyttämään taakanjako/maankäyttösektorin tavoitteensa, sen puitteissa tulisi hyväksyä vain päästövähennyksiä tai hiilenpoistoja, joiden vaikutukset näkyvät kansallisessa inventaariossa ja jotka lasketaan taakanjako/maankäyttösektorin tavoitteen täyttämiseen. Kaksoislaskennan kaikkien muotojen välttäminen on myös tärkeää. Kaksoislaskennan välttämisessä tulisi huomioida myös epäsuorat vaikutukset, esimerkiksi taakanjako-, päästökauppa- ja maankäyttösektorien välillä.

Lisäisten ilmastotoimien kehittäminen ja toteuttaminen sekä hillintätulosten luotettava laskenta ja todentaminen vaatii aikaa, asiantuntemusta ja luotettavaa tietoa. Tapauskohmainen tarkastelu ja asiantuntijoiden hyödyttäminen ovat tärkeitä, samoin päätöksenteon avoimuus. Soveltuvien toimien etukäteisvalinta hyödyttäisi kaikkia osapuolia vähentämällä yksittäisten toimien hyväksyttävyyteen liittyviä riskejä, epävarmuuksia ja transaktiokustannuksia. Innovaation mahdollistamiseksi suosittelen kuitenkin sallimaan myös ehdotukset etukäteisvalittujen toimien ulkopuolelta.

Kertyneisiin kokemuksiin ja osaamiseen liittyviä huomioita

Joustomekanismin tehokas ja tuloksellinen toimeenpano edellyttää erityisosaamista ja jo kertyneiden kansainvälisten ja kansallisten kokemusten ja menetelmien hyödyntämistä. Joustomekanismin kannalta relevantit kokemukset liittyvät ilmastoyksiköiden (engl. carbon credit) kansainvälisiin ja kansallisiin markkinoihin.

Relevantteja kokemuksia ilmastoyksiköiden vapaaehtoisesta ja velvoitekäytöstä on kertynyt jo yli kahden vuosikymmenen ajan ympäri maailmaa, kansainvälisesti (esim. Kioton pöytäkirja, Pariisin sopimus, ilmailualan CORSIA-järjestelmä), EU:ssa (esim. EU

ETS), kahdenvälisesti (esim. Japani ja kumppanimaat), kansallisesti (esim. Espanja, Australia, Kiina, Etelä-Afrikka, Chile) ja osavaltiotasolla (esim. Kalifornia, Quebec, Alberta).

Suomessa relevanttia osaamista ovat kehittäneet mm. Suomen CDM/JI-koeohjelma ja Kioton mekanismien osto-ohjelma, kotimaiset yhteistoteutushankkeet, Nordic Initiative for Cooperative Approaches (NICA) -aloite, Nordic Dialogue on Voluntary Compensation -hanke sekä lukuisat (mm. ministeriöiden ja valtioneuvoston kanslian rahoittamat) vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden hyviä käytäntöjä edistävät hankkeet. Varsinkin viime vuosina suomalaistoimijoiden tietoisuus ilmastoyksiköiden tuotannon ja käytön hyvistä käytännöistä ja ymmärrys käytännön toimeenpanon haasteista on vahvistunut merkittävästi.